

Europska unija

Autor Administrator

Europska unija -što je to?

Drago Bojæ, Svjetlo rijeèi, Sarajevo 2007.

U trenutku kad Europska unija slavi pedeset godina svoga postojanja, još uvijek su otvorena mnoga pitanja. Najteže od njih i odlueujuæe za njezinu budućnost jest pitanje što je Europska unija, odnosno što ona želi biti.

* * *

Doæi æe dan kad æe se sve nacije ovog kontinenta, ne šteteæi svo-jim posebnim obilježjima i slavnim individualitetima, usko povezati u jednu višu zajednicu i osnovati veliko europsko bratstvo. Jednoga æe dana jedino bojno polje biti tržište konkurentnih ideja. Doæi æe dan kada æe glasovni listiæi zamijeniti metke i bombe.

Rijeèi su to poznatog francu-skog romanopisca, pjesnika i esejista Victora Hugoa, izreèene polovicom devetnaestog stoljeæa, a inspirirane idejom o ujedinjenoj Europi. San o ujedinjenoj Europi kojim su se uz Hugoa zanosili i mnogi drugi europski vizionari i filozofi njegova vremena èekat æe èitavo jedno stoljeæe na svoje ostvarenje. Dva velika svjetska rata i mnoštvo malih ratova u prvoj polovici dvadesetog stoljeæa razbit æe mit o mirnoj i politièki stabilnoj Europi s poèetka toga stoljeæa i izrodi-ti mnoštvo totalitarizama s užasnim posljedicama i dovesti u pitanje zaže-ljeno i sanjano europsko jedinstvo.

I kad se to èinilo najmanje oèekivanim i gotovo nemoguæim, nakon straho-ta Drugog svjetskog rata, iz kojega europski kontinent izlazi politièki podijeljen i gospodarski osiromašen, s milijunima ubijenih i nestalih, za-poèinju pregovori o ujedinjenju Europe, i prvi konkretni politièki potezi u tom smjeru.

Protivnici totalitarizama koji su uzrokovali drugi svjetski rat odlueili su nadvladati i okonèati međusobnu mržnju i rivalstvo i graditi trajni mir među brojnim zavađenim europskim narodima. Velikim i pronicljivim po-litièarima (Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi, Robert Schuman) uspije-va uvjeriti ljude u svojim zemljama kako je došlo vrijeme za jednu druga-èiju Europu, makar se to u poèetku ti-calo samo njezina zapadnog dijela. Iz njihovih susreta i pregovaranja izrast æe konkretne smjernice za ostvariva-nje stoljetnog sna.

Jubilej u sjeni (ne)rješivih problema

Ove se godine (2007) navršilo pedeset godina od Rimskih ugovora, kojima je uspostavljena Europska ekonomska zajednica. Veliki jubilej, koji prate različite manifestacije od najviših europskih do onih lokalnih razina, opterećen je mnogim unutarnjih razilaženja članica ove zajednice, nepovjerenjem između malih i velikih, pojačanim nezadovoljstvom građana Unije, nepomirljivim razlikama između starih i novih članica, prebrzim i nedovoljno pripremljenim procesom na Istok i morem skepticizma i to ga svakodnevno proizvode kritičari ove ideje, ali i oni koji se u ovoj zajednici sve manje sretnim osjećaju.

Iako zagovaratelji europskog jedinstva svakodnevno uvjera-vaju kako je tek riječ o malim i rješivim problemima, sve je više skeptika i unutar Unije koji ukazuju na slabosti i neodrživost ove zajednice. Neuspjela ratifikacija Europskog ustava koja je jedinstvo trebala učvrstiti dodatno je pojačala skepticizam, kako unutarnji tako i vanjski.

Činjenica je da i nakon pedeset godina zajedničkih napora oko realizacije ove ideje ostaju mnoga neriješena pitanja o kojima će se još dugo raspravljati i o kojima će u konačnici ovisiti i budućnost Unije. I dok s jedne strane većina europskih političara Europsku uniju smatraju najboljim mogućim rješenjem za suživot europskih različitosti i model koji će se s vremenom preslikavati i na druge dijelove svijeta, drugi su opet skeptični i smatraju kako ovim ujedinjavanjem zadovoljni mogu biti tek veliki, politički i ekonomski moćni narodi koji u procesima sveprisutne globalizacije ignoriraju one male i dovode u pitanje njihovu političku, ekonomsku i kulturalnu egzistenciju.

Između ekonomije i politike

Današnja Europska unija rezultat je polustoljetne evolucije koja je započela pedesetih godina 20. stoljeća kao sektorsko udruživanje država članica u sklopu Europske zajednice za ugljen i čelik, a nekoliko godina kasnije proširio se i na druga područja isključivo u ekonomskom i gospodarskom sektoru. Nakon što je Pariskim ugovorom uspostavljena Europska zajednica za ugljen i čelik (ECSC) 1951. godine, samo nekoliko godina kasnije (1957) Rimskim ugovorom je stvorena Europska ekonomska zajednica (EEC). Ova su dva ugovora, izrazito ekonomske prirode, kasnije nadopunjena i Jedinstvenim europskim aktom (1986), Ugovorom o Europskoj uniji (Maastricht, 1992), Amsterdamskim ugovorom iz 1997, i Ugovorom iz Nice, 2001. Danas Europska zajednica (EU) broji 27 članica s gotovo pola milijarde stanovnika. Budući da su neke države u pregovorima za članstvo u uniji (zemlje jugoistočne Europe), smije se pretpostaviti kako će ona i dalje rasti, i povećanjem i brojem stanovnika, a time će nesporno jačati i njezina ekonomska i politička moć. Današnja Europska zajednica najjača je ekonomska sila u svijetu, s najboljim standardom života, ali istodobno bez zajedničke vanjske politike i s mnogim unutarnjih slabosti.

S onu stranu pukih podataka i važnijih datuma u formiranju ove zajednice, kao temelj na kojemu izrasta ideja o europskom povezivanju, stoji politička volja i želja za nadvladavanjem unutarnjih podjela na europskom kontinentu. Politička podjela Europe, proizvedena iz Drugog svjetskog rata i nategnuti odnos između pobjednika i poraženih izrodit će potrebu za pomirenjem i očuvanjem mira.

Iako u počecima stvaranja ove zajednice dominiraju ekonomski razlozi koji i danas igraju vrlo važnu ulogu, s vremenom se te probleme ujedinjavanja i proirivanja unije zadobiti jaču političku komponentu u najširem smislu toga pojma, onu koja je i inspirirala europske političare nakon Drugog svjetskog rata i izrodila ideju o ujedinjenju. Ćini se kako međusobna trgovinska ovisnost i uvezivanje ekonomskog sektora ne mogu dokrajica povezati narodna i kultura na europskom kontinentu i kako je za jače povezivanje potrebno više od same trgovine i ekonomije.

Što stvarno povezuje Europu?

Nakon što je postalo jasno da trgovinsko povezivanje nije dovoljno kako bi održalo na okupu ovu veliku zajednicu, započele su rasprave i traju i danas o tome, što je to još zajedničko Europljanima osim sudbinski nerazdvojivog poziranja na zemljopisnim kartama!? Koje su to druge poveznice koje ovaj burnom i mnogim ratovima opterećeni kontinent može povezivati u jedno!?

Kao temeljne poveznice Starog kontinenta suvremeni europski filozofi navode grčku i rimsku kulturu, kršćanstvo i prosvjetiteljstvo. U njima je sadržana zajednička povijesno-kulturna i religiozno-politička baština Europe. Međutim, moderno je doba donijelo mnoge promjene na europskom kontinentu u svim sferama života. Tako dio europskih mislilaca današnjice (s pravom!?), naglašava kako je zbog krize kršćanskog identiteta posljednjih stoljeća, sve većeg broja pripadnika drugih religioznosti unutar Europske zajednice teško graditi jedinstvo isključivo na jednoj religiji. Predstavnici različitih kršćanskih crkava već su izrazili svoje nezadovoljstvo nejasnim statusom Boga u europskom ustavu i sve je više kritičara koji su protiv bezbožne zajednice. Tako su Katolička crkva u Poljskoj i Pravoslavna crkva u Grčkoj još uvijek ponajveći protivnici po njima izrazito sekularnog europskog društva, u kojemu sve više dominiraju posvemašnji liberalizam i relativiziranje. Uostalom, u svim priznatim europskim crkvama prisutna je nemala doza skepticizma spram Europske unije.

Drugi opet smatraju kako je i političko jedinstvo Europe tek djelomično prisutno samo na dokumentima u briselskim kancelarijama, a posve malo ili gotovo nikako u praksi. To se najviše osjeća na području vanjske politike, gdje nema zajedničkih stavova i gdje velike europske nacije, kad je riječ o vlastitim interesima, olako zaborave da su dio jedne veće zajednice. I dok njihova samostalna politička iskakanja iz zadanih europskih okvira pro-laze nekažnjeno, s druge strane, mali i u globalnoj politici inferiorni narodi taj si luksuz ne smiju priuštiti.

Mnogi opet naglašavaju kako su upravo s Europskom unijom novo otvorena mnoga bolna i dosad neriješena manjinska pitanja i upozoravaju na opasni trend rasta desno orjentiranih, nacionalizmom, religijskim radikalizmom i ksenofobijom označenih stranaka koje u Europskoj zajednici, njezinoj globalizacijskoj politici i nekontroliranom širenju vide opasnost za vlastito nacionalno i gospodarsko samoodržanje.

Dalo bi se nabrojiti čitavo mnoštvo otvorenih pitanja koja kako iznutra tako i prema vani opterećuju ovu zajednicu i

uvijek iznova postavljaju pitanje - što je to zapravo Europska unija? Što je to Europa i kako održati graditi europsko jedinstvo!? Na kraju ovog kratkog razmišljanja o Europskoj uniji vratit ćemo se uvodnim mislima Victora Hugoa. Kako god imalo slabosti, to veliko hugoovsko europsko bratstvo je stvoreno. Međutim, pravi izazovi tek mu predstoje. Ako je to jedinstvo dosad prvenstveno građeno na ekonomskom području pod globalizacijskim planom, nije li vrijeme za promjenu perspektive i za zaokret prema kulturnom i političkom povezivanju s jačim vrednovanjem lokalnih (zavičajnih) vrijednosti i većem uvažavanju čovjeka-pojedinca i njegove osobnosti!